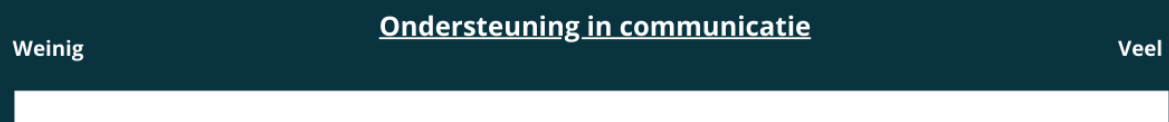
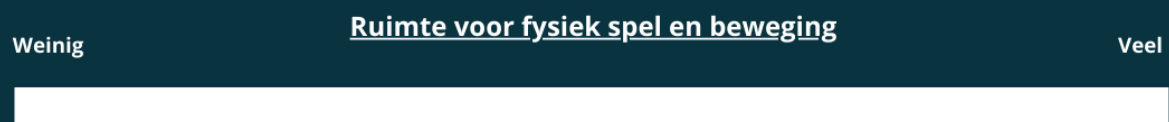
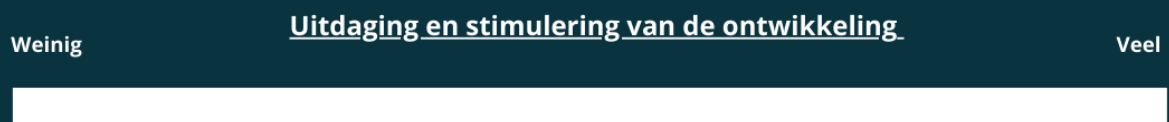
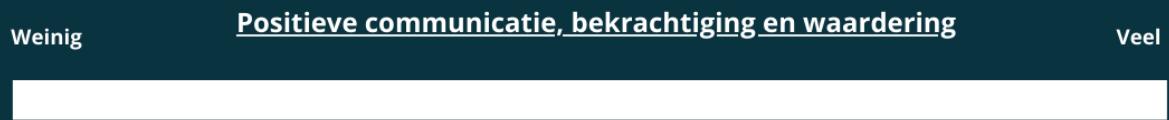
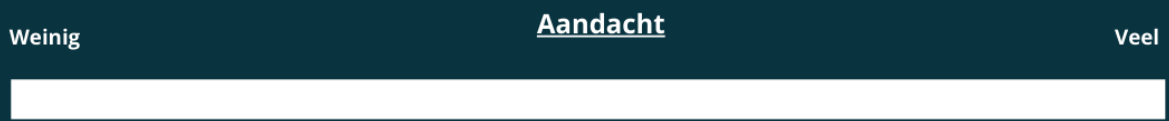
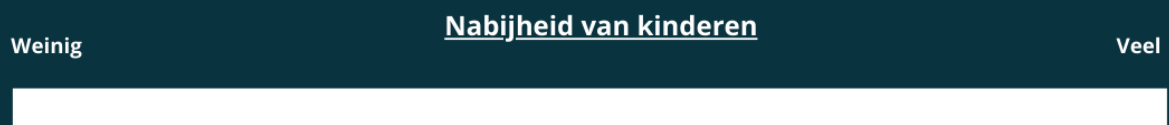
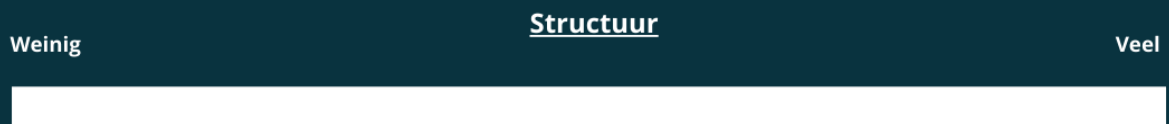

KindKernKaart

KindKernKaart

Voorspelbaarheid en grenzen

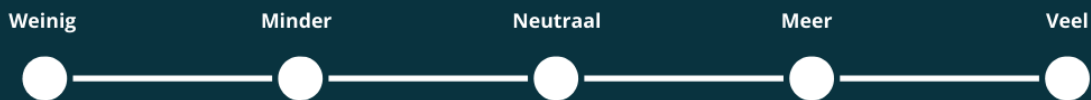
Structuur

Nabijheid van kinderen

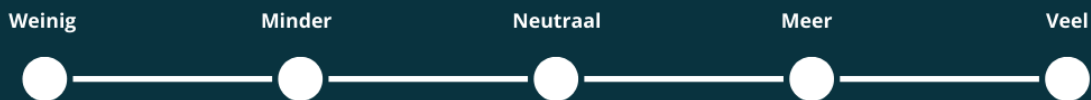
Nabijheid van professional

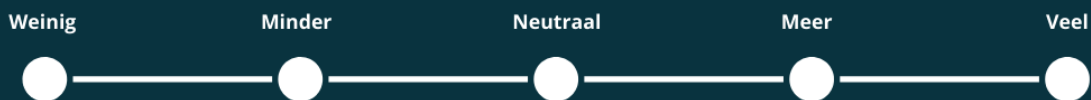
Aandacht

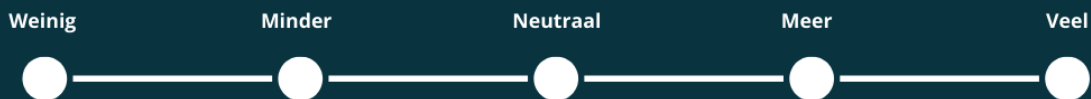
Positieve communicatie, bekrachtiging en waardering

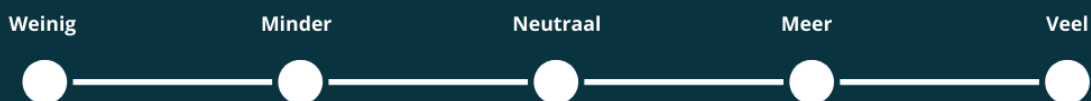
Uitdaging en stimulering van de ontwikkeling

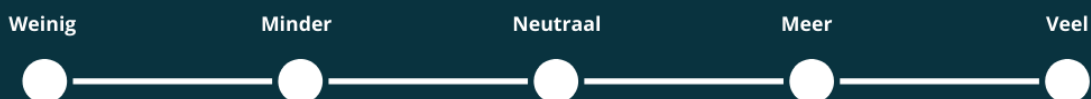
Ruimte voor fysiek spel en beweging

Autonomie en zelfstandigheid

Ondersteuning in communicatie

Achtergrondinformatie KindKernKaart 1.5-4

De KindKernKaart is ontwikkeld voor pedagogisch medewerkers en coaches die zich bezighouden met de ontwikkeling van kinderen tussen de 1.5 en 4 jaar oud, werkzaam binnen een reguliere of een plussetting. Het vormt een antwoord op de al te vaak gestelde vraag: "Welke diagnose heeft dit kind?" en de groeiende trend van 'zorgkinderen' binnen reguliere omgevingen. Als makers van dit instrument, werkzaam binnen een jeugd-ggz/jeugdzorginstelling, begrijpen we de waarde van diagnostische inzichten in de begeleiding van kinderen. Verschillende onderzoeken en diagnoses kunnen zeker het behandelteam en de omgeving van het kind ondersteunen bij het optimaliseren van ontwikkelingskansen en het bieden van de juiste ondersteuning aan ouders. Hoewel dit instrument kan dienen als leidraad voor het opstellen van een handleiding voor een kind (op hoofdlijnen), moet het niet worden gebruikt als een verkapte 'voordiagnose'. Het flexibele karakter van de kaart wil benadrukken dat iedereen op verschillende terreinen zwaardere behoeften kan hebben. Dit zou idealiter moeten leiden tot een bredere interpretatie van het normatieve kader, dat op het eerste gezicht steeds nauwer lijkt te worden.

Theoretische basis

De KindKernKaart is stevig verankerd in wetenschappelijk onderzoek naar pedagogische kwaliteit in de kinderopvang. Een belangrijke theoretische pijler vormt het werk van Helmerhorst et al. (2014), waarin zes sleutelcomponenten van interactievaardigheden zijn geïdentificeerd die essentieel zijn voor het welzijn en de ontwikkeling van jonge kinderen. Uit dit onderzoek blijkt dat met name de kwaliteit van interacties tussen pedagogisch medewerkers en kinderen van doorslaggevend belang is voor de ontwikkeling van kinderen (Helmerhorst et al., 2014b).

De Caregiver Interaction Profile (CIP) scales, ontwikkeld en gevalideerd door Helmerhorst et al. (2014b), hebben zes interactievaardigheden geïdentificeerd die direct aansluiten bij verschillende componenten van de KindKernKaart:

1. **Sensitieve responsiviteit:** Het vermogen van pedagogisch medewerkers om individuele emotionele en fysieke behoeften van kinderen te herkennen en hier adequaat op te reageren (vergelijkbaar met de 'Nabijheid van professional' en 'Aandacht' componenten in de KindKernKaart)
2. **Respect voor autonomie:** Het erkennen en respecteren van de intenties en perspectieven van kinderen (sluit aan bij 'Autonomie en zelfstandigheid' in de KindKernKaart)

3. **Structureren en grenzen stellen:** Het duidelijk communiceren van verwachtingen en consequent grenzen stellen (direct gerelateerd aan 'Voorspelbaarheid en grenzen' en 'Structuur' in de KindKernKaart)
4. **Praten en uitleggen:** De kwaliteit en frequentie van verbale interacties (correspondeert met 'Ondersteuning in communicatie' in de KindKernKaart)
5. **Ontwikkelingsstimulering:** Het doelbewust stimuleren van de ontwikkeling van kinderen (overeenkomend met 'Uitdaging en stimuleren van de ontwikkeling' in de KindKernKaart)
6. **Begeleiden van interacties:** Het begeleiden van interacties tussen kinderen (gerelateerd aan 'Nabijheid van kinderen' in de KindKernKaart)

Praktische toepasbaarheid

Voor de professionals voor wie het instrument is ontworpen, draait de kernvraag niet om het vaststellen van een diagnose, maar eerder om het verkrijgen van praktische richtlijnen voor interactie met het kind. Uit praktijkervaring en onderzoek naar handelingsgericht werken (Pameijer & Van Beukering, 2015) weten we dat een diagnose niet altijd nodig is om effectief te kunnen handelen. Professionals binnen reguliere settings hebben vaak zelf de capaciteit om via gerichte observatie de globale behoeften van een kind te identificeren en hun aanpak dienovereenkomstig aan te passen.

De KindKernKaart biedt praktische tools om individuele kinderen of groepen te voorzien van wat ze nodig hebben, zonder direct te focussen op behandeling. Het draagt bij aan een doelgerichte ondersteuning van kinderen, waarbij de focus ligt op praktische handvatten voor de dagelijkse interacties.

Opbouw en componenten

De KindKernKaart bestaat uit tien componenten, gebaseerd op verschillende wetenschappelijk onderbouwde bronnen. De primaire basis wordt gevormd door het kwaliteitsmodel van Riksen-Walraven (2000, 2004), dat ook ten grondslag ligt aan het werk van Helmerhorst et al. (2014b). Daarnaast zijn inzichten verwerkt van het Expertisecentrum Kinderopvang (2020), de Rijksoverheid (z.d.) en de Wereldgezondheidsorganisatie (2019).

Elke component is gepositioneerd op een vijfpuntsschaal met 'neutraal' als middelpunt. Dit vormt het basispunt voor een groep, waarbij de minimale behoeften worden gewaarborgd. Individuele kinderen kunnen echter op verschillende onderdelen variëren in hun behoeften, variërend van 'weinig' of 'minder' tot 'meer' of 'veel'. Het is van belang deze variaties in kaart te brengen.

Wanneer een meerderheid van de groep hogere behoeften vertoont dan 'neutraal' binnen een specifiek onderdeel, dient de groepsaanpak op dat gebied te verschuiven van 'neutraal' naar 'meer' of 'veel'. Dit zorgt voor een flexibele benadering die aansluit op de individuele behoeften binnen een groepssetting.

Samenhang en differentiatie

Het is duidelijk dat de verschillende onderdelen in de KindKernKaart sterk met elkaar verbonden zijn, en sommige overlappen zelfs. Deze overlapping is deels te wijten aan de gekozen benamingen. Bijvoorbeeld, structuur en voorspelbaarheid zijn nauw verwant. Echter, we maken wel degelijk onderscheid tussen deze aspecten. Hetzelfde geldt voor aandacht en positieve communicatie, bekrachtiging en waardering. Door deze nuances aan te brengen, biedt de kaart op detailniveau meer mogelijkheden tot differentiatie.

De KindKernKaart biedt mogelijkheden tot differentiatie door concrete handvatten te bieden die afgestemd kunnen worden op de specifieke behoeften van individuele kinderen of de groep als geheel.

De behoeften van kinderen kunnen verder reiken dan de handelingen die beschreven staan in de uitersten. Deze behoeften zijn echter niet opgenomen, omdat ze buiten de vastgestelde grenzen van de groepsdynamiek vallen. Het kan echter voorkomen dat deze behoeften worden vervuld in een thuissituatie of in een één-op-één-situatie. Daarnaast zijn wettelijke richtlijnen voor kinderopvang in acht genomen, zoals de verplichte aanwezigheid van een volwassene te allen tijde op de groep (Rijksoverheid, z.d.). Hoewel het 'vastgezichten criterium' bestaat, is dit in de praktijk niet altijd haalbaar gedurende de hele dag.

Dynamisch karakter

Het is cruciaal om te erkennen dat de behoeften van een kind niet alleen kunnen variëren van dag tot dag, maar zelfs van moment tot moment gedurende de dag. Bijvoorbeeld, direct na het afscheid van de ouders hebben kinderen mogelijk meer behoefte aan nabijheid, maar deze behoefte kan na enkele minuten weer afnemen. Bovendien groeien en ontwikkelen kinderen zich onder de zorg van professionals op de groep, wat kan leiden tot verschuivingen in hun behoeften.

Dit dynamische karakter van kinderen sluit aan bij wat Riksen-Walraven (2004) beschrijft in haar kwaliteitsmodel, waarin ze benadrukt dat kinderen zich continu ontwikkelen en hun behoeften daarmee veranderen. Het onderstreept het belang van regelmatige observatie en aanpassing van de pedagogische aanpak aan de zich ontwikkelende behoeften van het kind.

Mentaliseren als kerncompetentie

Het is onze hoop dat de ontwikkeling van kinderen samengaat met een grotere mate van zelfstandigheid en een groeiende capaciteit om met verschillende situaties om te gaan. Dit biedt kansen om de behoeften van de kinderen te begrijpen en daarop in te spelen. Om deze inschatting te kunnen maken zijn er bepaalde kernkwaliteiten nodig bij de professional. Eén van de belangrijkste kernkwaliteiten, en eentje die wij er hier uitlichten is mentaliseren.

Mentaliseren is je eigen gedrag en dat van anderen begrijpen vanuit onderliggende gevoelens, bedoelingen en verlangens (mentale toestand) (Hutsebaut, Nijssens, van Vessem, 2021). Bij dit instrument betekent dit dat de professional zich in het kind kan verplaatsen. En zich hierbij kan voorstellen hoe het kind zich voelt, wat het wil en wat het nodig heeft.

Dit concept sluit direct aan bij wat Helmerhorst beschrijft als sensitieve responsiviteit: het vermogen om de mentale toestand van het kind te begrijpen en hierop adequaat te reageren. Uit onderzoek blijkt dat dit een fundamentele vaardigheid is waarop andere interactievaardigheden voortbouwen (Helmerhorst et al., 2014b).

De kaart kan niet alleen helpen bij het inschatten van deze behoeften en het bepalen van passende acties, maar ook bij het identificeren van gebieden waarop verbetering mogelijk is. Stel dat we zien dat de behoefte aan aandacht bij sommige kinderen verschuift van 'meer' naar 'neutraal'. Dan kan dit een aanwijzing zijn dat deze kinderen zich mogelijk comfortabeler voelen in de groepsomgeving en minder behoefte hebben aan constante individuele aandacht. Als professionals kunnen we dan strategieën ontwikkelen om deze verschuiving te ondersteunen. Dit kan variëren van het stimuleren van interactie tussen kinderen onderling tot het creëren van activiteiten die zelfstandigheid en zelfvertrouwen bevorderen. Door je bewust te zijn van deze veranderende behoeften en actief te werken aan het creëren van een omgeving die daarop aansluit, kunnen professionals kinderen helpen bij hun ontwikkeling en groei.

Praktisch gebruik

Om de kaart effectief te gebruiken, is het eerst belangrijk om een inschatting te maken van het kind (of de kinderen) op een continuüm (pagina 1 of in de online variant). Voor een inschatting van je groep kun je verschillende kleurtjes op hetzelfde continuüm gebruiken, zodat je een overzicht krijgt van de kinderen. Nadat je dit voor alle behoeften hebt gedaan, kun je de kaart met verdere differentiatie (pagina 2 of in de online variant) erbij houden om te zien wat dit betekent. Vervolgens kun je in de handleiding kijken welke handelingen vanuit de professional nodig zijn.

Deze praktische benadering sluit aan bij de aanbevelingen van Helmerhorst et al. (2014a) over de effectiviteit van concrete, praktijkgerichte interventies.

Gelaagde toepassing

De KindKernKaart is ontworpen om op verschillende niveaus ondersteuning te bieden binnen de kinderopvang en voorschool. Deze gelaagde aanpak zorgt ervoor dat het instrument flexibel inzetbaar is en aansluit bij verschillende behoeften in de praktijk.

Niveau 1: Zelfreflectie Team

De primaire functie van de KindKernKaart is het ondersteunen van pedagogisch medewerkers bij hun dagelijkse werkzaamheden. Het biedt teams de mogelijkheid om:

- Een kritische blik te werpen op hun huidige groepsaanpak
- Te controleren of het 'neutrale' niveau voor alle ontwikkelingsgebieden wordt bereikt
- Systematisch verbeterpunten te identificeren
- Preventief te handelen voordat situaties escaleren

Niveau 2: Pedagogisch Coach Interventie

Wanneer er specifieke zorgen zijn rond individuele kinderen, biedt de KindKernKaart pedagogisch coaches een kader om:

- Een systematische analyse te maken van individuele situaties

- Gestructureerde gesprekken te voeren met het team
- Concrete handelingsadviezen te formuleren op basis van geïdentificeerde behoeften

Niveau 3: Oudergesprekken

De KindKernKaart kan ook waardevol zijn in de communicatie met ouders doordat het:

- Een gemeenschappelijke taal biedt om over ontwikkeling te praten
- Doelgericht werken inzichtelijk maakt
- De mogelijkheid biedt om progressie te monitoren
- Concrete handvatten aanreikt die ook in de thuissituatie toegepast kunnen worden

Door deze gelaagde benadering ondersteunt de KindKernKaart zowel de dagelijkse pedagogische praktijk als specifieke interventies en ouderbetrokkenheid. Het instrument groeit als het ware mee met de intensiteit van de ondersteuningsbehoefte, zonder dat het zijn laagdrempelige karakter verliest.

De KindKernKaart is nog volop in ontwikkeling, wat betekent dat er regelmatig aanpassingen worden aangebracht. Bij het gebruik van dit product adviseren we altijd vooraf te controleren of je de laatste versie gebruikt.

Referenties

- Expertisecentrum Kinderopvang. (2020). *Pedagogische kwaliteit*. <https://expertisecentrumkinderopvang.nl/onderwerpen/pedagogische-kwaliteit> Geraadpleegd op 9 september 2024
- Helmerhorst, K. O. W., Riksen-Walraven, J. M. A., Fukkink, R. G., Tavecchio, L. W. C., & Gevers Deynoot-Schaub, M. J. J. M. (2014a). Effects of the Caregiver Interaction Profile Training on caregiver-child interactions in child care centers. *Child Development*.
- Helmerhorst, K. O. W., Riksen-Walraven, J. M., Vermeer, H. J., Fukkink, R. G., & Tavecchio, L. W. C. (2014b). Measuring interaction skills of caregivers in child care centers: Development and validation of the caregiver interaction profile scales. *Early Education & Development*, 25, 770-790. doi: 10.1080/10409289.2014.840482
- Helmerhorst, K. O. W., Riksen-Walraven, J. M. A., Gevers Deynoot-Schaub, M. J. J. M., Tavecchio, L. W. C., & Fukkink, R. G. (2014c). Child care quality in The Netherlands over the years: A closer look. *Early Education and Development*. doi: 10.1080/10409289.2014.948784
- Hutsebaut, J., Nijssens, L., & van Vessem, M. (2021). *Mentaliseren in de kinderopvang*. Amsterdam: SWP.
- Rijksoverheid. (z.d.). *Kinderopvang: Ontwikkeling kind centraal*. Geraadpleegd op 9 september 2024, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderopvang/kinderopvang-ontwikkeling-kind-centraal>
- Riksen-Walraven, J. M. A. (2000). *Tijd voor kwaliteit in de kinderopvang*. Amsterdam: Vossiuspers AUP.
- Riksen-Walraven, J. M. A. (2004). Pedagogische kwaliteit in de kinderopvang: doelstellingen en kwaliteitscriteria. In R. van IJzendoorn, L. Tavecchio, & M. Riksen-Walraven (Eds.), *De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang* (pp. 100-123). Amsterdam: Boom.
- Wereldgezondheidsorganisatie. (2019). *Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age*. Genève: WHO.

Voorspelbaarheid en grenzen

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Er zijn regels op de groep.	Duidelijke regels (visueel gemaakt, die hangen op de groep).	Duidelijke regels (visueel gemaakt, die hangen op de groep). Verwachtingen worden vooraf aan de activiteit benoemd (pre-teaching).	Duidelijke regels (actief visueel aanbieden). Ook bij niet nakomen van de regel. Verwachtingen worden vooraf aan de activiteit benoemd (pre-teaching).	Duidelijke regels (actief visueel aanbieden). Ook bij niet nakomen van de regel. Verwachtingen worden vooraf aan de activiteit benoemd (pre-teaching).
Er zijn consequenties voor het niet nakomen van de regels.	Er zijn consequenties voor het niet nakomen van de regels.	Als een regel wordt overtreden dan volgt hier dezelfde consequentie op.	Er zijn consequenties voor het niet nakomen van de regels. Uitzonderingen moeten duidelijk worden uitgelegd.	Er zijn consequenties voor het niet nakomen van de regels. Hier wordt niet van afgeweken.
Het kind start in dezelfde groep. Kan gedurende de dag wisselen tussen groepen.	Het kind zit in een vaste groep, met dagelijks (grotendeels) dezelfde kinderen. Er kunnen 'speelafspraken' op andere groepen zijn.	Het kind zit in een vaste groep, met dagelijks (grotendeels) dezelfde kinderen.	Het kind zit in een vaste groep, met dagelijks (grotendeels) dezelfde kinderen.	Het kind zit in een vaste groep, met dagelijks (grotendeels) dezelfde kinderen. Het kind blijft in/bij deze groep.
		Overgangen worden geïntroduceerd (met een liedje).	Inzetten van extra communicatiemiddelen: Zie behoeften 9.	Inzetten van extra communicatiemiddelen: zie behoeften 9
			Inzetten van timertimers en zandlopers.	Inzetten van timertimers en zandlopers.
				Ik doe wat ik zeg en ik zeg wat ik doe.

Structuur

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Er is een losse dagelijkse structuur. Er wordt in het moment bepaald.	Er is een dagprogramma (verbaal aanbieden)	Er is een dagprogramma (visueel aanbieden).	Er is een dagprogramma (visueel aanbieden).	Er is een dagprogramma (visueel aanbieden).
De eetmomenten vinden ongeveer plaats rond dezelfde momenten op de dag.	Er kunnen veranderingen zijn in het dagprogramma. Benoemen wat de groep gaat doen is voldoende.	Er kunnen aanpassingen in het dagprogramma worden gemaakt, mits deze van tevoren worden aangekondigd/ uitgelegd.	Het dagprogramma komt (in grote lijnen) dagelijks terug.	Het dagprogramma komt (in grote lijnen) dagelijks terug.
			De plek waar de activiteit plaatsvindt, Wordt in het dagprogramma aangegeven.	De plek waar de activiteit plaatsvindt, Wordt in het dagprogramma aangegeven. Maar ook de activiteit.
			Wat de activiteit is hoeft niet van tevoren vast te staan.	Er wordt niet afgeweken van het dagprogramma.

Nabijheid van kinderen

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Creëer een afgeschermd speelplek binnen de groepsruimte	Bied een vaste speelplek zonder afscherming	Geef ruimte om vrij te bewegen door de groep	Creëer speelplekken waar kinderen samen kunnen zijn	Organiseer veel groepsactiviteiten
Bied activiteiten aan die individueel gedaan kunnen worden	Organiseer activiteiten voor kleine groepjes (2-3 kinderen)	Laat kind zelf kiezen waar en bij wie het speelt	Nodig kind uit bij groepsactiviteiten	Creëer plekken die gezamenlijk spel uitlokken
Geef mogelijkheid om aan de rand van de groep mee te doen	Zorg voor rustige speelzones als uitwijkmogelijkheid	Zorg voor een natuurlijke verdeling van kinderen over de ruimte	Stimuleer gezamenlijke spelmomenten	Begeleid actief bij het samenspel met andere kinderen

Nabijheid van professional

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Er is een volwassene aanwezig in de groepsruimte	Er is een bekende volwassene in de groepsruimte	Er is een vertrouwde volwassene in de groepsruimte	Professional bevindt zich in dezelfde hoek/zone van de groepsruimte als het kind	Professional blijft dicht bij het kind
Professional heeft zicht op het kind	Professional is zichtbaar voor het kind	Professional is beschikbaar voor het kind	Professional zorgt dat het kind altijd kan zien waar hij/zij is	Professional is binnen armlengte beschikbaar
	Professional is bereikbaar voor het kind	Kind kan de professional gemakkelijk vinden/bereiken	Extra aanwezigheid tijdens overgangsmomenten	Professional begeleidt het kind actief bij activiteiten
	Er is een bekende volwassene in de groepsruimte			Professional blijft in direct zicht van het kind

Aandacht

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Kind gedurende de dag 'zien'.	Kind gedurende de dag 'zien'.	Kind gedurende de dag 'zien'.	Kind gedurende de dag 'zien'. Geef eens per 5 minuten de bevestiging.	Kind gedurende de dag 'zien'. Geef eens per 2 minuten de bevestiging.
Er is gedeelde aandacht op initiatief van het kind.	Er is gedeelde aandacht op initiatief van het kind.	Er wordt geregeld ingecheckt bij het kind hoe het gaat.	Er wordt geregeld ingecheckt bij het kind hoe het gaat.	Er wordt geregeld ingecheckt bij het kind hoe het gaat.
Er wordt op het kind gelet en het wordt behoed voor gevaarlijke situaties	1x op een dag minimaal 10 minuten deel uitmaken van een activiteit waar het kind bij betrokken is.	2x op een dag minimaal 10 minuten deel uitmaken van een activiteit waar het kind bij betrokken is.	Minimaal 1x per dag 5 minuten 1 op 1 activiteit. 2x per dag deel uitmaken van een activiteit waar het kind bij betrokken is.	Minimaal 2x per dag 5 minuten 1 op 1 activiteit. 2x per dag deel uitmaken van een activiteit waar het kind bij betrokken is.

Positieve communicatie, bekrachtiging en waardering

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Sensitief reageren op het kind ¹ . Het kind voelt zich welkom op de groep.	Sensitief reageren op het kind. Het kind voelt zich welkom op de groep.	Sensitief reageren op het kind. Het kind voelt zich welkom op de groep.	Sensitief reageren op het kind. Het kind voelt zich welkom op de groep.	Sensitief reageren op het kind. Het kind voelt zich welkom op de groep.
Plezier wordt gedeeld. Er wordt naar het kind geluisterd en er is (mits het kind het fijn vindt) oogcontact.	Plezier wordt gedeeld. Er wordt naar het kind geluisterd en er is (mits het kind het fijn vindt) oogcontact.	Plezier wordt gedeeld. Er wordt naar het kind geluisterd en er is (mits het kind het fijn vindt) oogcontact.	Plezier wordt gedeeld. Er wordt naar het kind geluisterd en er is (mits het kind het fijn vindt) oogcontact.	Plezier wordt gedeeld. Er wordt naar het kind geluisterd en er is (mits het kind het fijn vindt) oogcontact.
Er worden groepscomplimenten gegeven.	Er worden groepscomplimenten gegeven.	Er worden groepscomplimenten gegeven.	Er worden groepscomplimenten gegeven.	Er worden groepscomplimenten gegeven.
Kind krijgt complimenten (verbaal/ non-verbaal) voor goed gedrag of op het proces, soms met uitleg. Zodra deze klaar is.	Kind krijgt complimenten (verbaal/ non-verbaal) voor goed gedrag of op het proces, soms met uitleg.	Kind krijgt complimenten (verbaal/ non-verbaal) voor goed gedrag of op het proces, benoem waarom dit goed is.	Kind krijgt verbale complimentjes voor goed gedrag of op het proces, benoem waarom dit goed is.	Kind krijgt verbale complimentjes voor goed gedrag of op het proces, benoem waarom dit goed is.
Het kind krijgt tijdens een uitdagende activiteit aanmoediging (verbaal of non-verbaal).	Het kind krijgt tijdens een uitdagende activiteit aanmoediging (verbaal of non-verbaal).	Het kind krijgt tijdens de activiteit aanmoediging (verbaal of non-verbaal).	Het kind krijgt tijdens de activiteit aanmoediging (verbaal of non-verbaal).	Het kind krijgt tijdens de activiteit aanmoediging (verbaal of non-verbaal).
			Complimenten worden ook visueel uitgedrukt.	Complimenten worden ook visueel uitgedrukt.
				Er wordt aan een specifiek doel gewerkt.

¹ Pedagogisch medewerkers passen sensitief gedrag toe door het observeren en reageren op de signalen van het kind, zowel tijdens stressvolle als rustige momenten, waarbij ze aandacht hebben voor de behoeften, stemming en interesses van het kind. Dit omvat het afstemmen op de signalen en gedragingen van het kind, waarbij de pedagogisch medewerker duidelijk laat zien dat deze worden opgemerkt en erkend.

Uitdaging en stimuleren van de ontwikkeling

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Er is op verschillende ontwikkelingsgebieden ² een beeld van het ontwikkelingsniveau van het kind.	Er is op verschillende ontwikkelingsgebieden een beeld van het ontwikkelingsniveau van het kind.	Er is op verschillende ontwikkelingsgebieden een beeld van het ontwikkelingsniveau van het kind.	Er is op verschillende ontwikkelingsgebieden een beeld van het ontwikkelingsniveau van het kind.	Er is op verschillende ontwikkelingsgebieden een beeld van het ontwikkelingsniveau van het kind.
Er wordt d.m.v. het competentiemodel een analyse gemaakt hoe de activiteit zich verhoudt tot het kind.	Er wordt d.m.v. het competentiemodel een analyse gemaakt hoe de activiteit zich verhoudt tot het kind.	Er wordt d.m.v. het competentiemodel een analyse gemaakt hoe de activiteit zich verhoudt tot het kind.	Er wordt d.m.v. het competentiemodel een analyse gemaakt hoe de activiteit zich verhoudt tot het kind.	Er wordt d.m.v. het competentiemodel een analyse gemaakt hoe de activiteit zich verhoudt tot het kind.
Er is balans tussen de verschillende ontwikkelingsdomeinen.	Er is balans tussen de verschillende ontwikkelingsdomeinen.	Er is balans tussen de verschillende ontwikkelingsdomeinen.	Er is balans tussen de verschillende ontwikkelingsdomeinen.	Er is balans tussen de verschillende ontwikkelingsdomeinen.
Er is een afwisseling van uitdagende en ontspannende activiteiten voor het kind. Vaker ontspannende activiteiten.	Er is een afwisseling van uitdagende en ontspannende activiteiten voor het kind.	Er is een afwisseling van uitdagende en ontspannende activiteiten voor het kind.	Er is een afwisseling van uitdagende en ontspannende activiteiten voor het kind. Vaker uitdagende activiteiten.	Er is een afwisseling van uitdagende en ontspannende activiteiten voor het kind. Vaker uitdagende activiteiten.
Uitdagende activiteiten onder begeleiding.	Uitdagende activiteiten onder begeleiding.	Uitdagende activiteiten zowel alleen als onder begeleiding. Vaker onder begeleiding.	Uitdagende activiteiten zowel alleen als onder begeleiding.	Uitdagende activiteiten zowel alleen als onder begeleiding.
				Tijdens groepsactiviteiten wordt extra uitdaging aangeboden.

² Ontwikkelingsgebieden omvatten sociaal-emotionele, motorische, cognitieve, biologische (zoals zindelijkheid) en taalontwikkeling.

Ruimte voor fysiek spel en beweging

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Gedurende de dag is er ruimte voor fysiek spel. Minimaal 2 uur.	Gedurende de dag is er ruimte voor fysiek spel. Minimaal 2 uur.	Gedurende de dag is er ruimte voor fysiek spel. Minimaal 2 uur.	Gedurende de dag is er ruimte voor fysiek spel. Minimaal 2 uur.	Gedurende de dag is er ruimte voor fysiek spel. Minimaal 2 uur.
Wanneer buitenspelen geen optie is, wordt er een alternatief aangeboden.	Wanneer buitenspelen geen optie is, wordt er een alternatief aangeboden.	Wanneer buitenspelen geen optie is, wordt er een alternatief aangeboden.	Wanneer buitenspelen geen optie is, wordt er een alternatief aangeboden.	Wanneer buitenspelen geen optie is, wordt er een alternatief aangeboden.
Onderzoek favoriete bewegingsactiviteit, Biedt meerdere malen per dag aan.	Onderzoek favoriete bewegingsactiviteit, Biedt meerdere malen per dag aan.	Kinderen worden actief gestimuleerd voor bewegingsactiviteiten.	Kinderen worden actief gestimuleerd voor bewegingsactiviteiten.	Kinderen worden actief gestimuleerd voor bewegingsactiviteiten.
	Stimuleer bewegingsactiviteiten door het samen te doen.	Er is ruimte om te stoeien (voorbeeld). Dit wordt aangeboden als activiteit.	Er is ruimte om te stoeien (voorbeeld). Dit wordt aangeboden als activiteit. Volwassene neemt actief deel aan de activiteit.	Er is ruimte om te stoeien (voorbeeld). Dit wordt aangeboden als activiteit. Volwassene neemt actief deel aan de activiteit.
			Het kind kan bewegen vooraf aan een zittende activiteit.	Het kind kan bewegen vooraf aan een zittende activiteit.
				Er worden aanpassingen gedaan binnen groepsactiviteiten voor het kind, om het te helpen met de bewegingsdrang.

Autonomie en zelfstandigheid

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Eenvoudige taken worden door kinderen (passend bij het ontwikkelingsniveau) uitgevoerd.	Eenvoudige taken worden door kinderen (passend bij het ontwikkelingsniveau) uitgevoerd.	Eenvoudige taken worden door kinderen (passend bij het ontwikkelingsniveau) uitgevoerd. Het kind wordt hierin actief gestimuleerd.	Eenvoudige taken worden door kinderen (passend bij het ontwikkelingsniveau) uitgevoerd. Het kind wordt hierin actief gestimuleerd.	Eenvoudige taken worden door kinderen (passend bij het ontwikkelingsniveau) uitgevoerd. Het kind wordt hierin actief gestimuleerd.
Geef het kind een gerichte opdracht tijdens vrij spel momenten	Ondersteun het kind door de keuzemogelijkheden bij vrije spel momenten terug te brengen naar twee.	Keuzemogelijkheid bij vrij spel momenten (binnen de kaders van de groep).	Keuzemogelijkheid bij vrij spel momenten (binnen de kaders van de groep).	Keuzemogelijkheid bij vrij spel momenten (binnen de kaders van de groep).
Plek van de activiteit wordt bepaald.	Geef twee keuzes waar het kind de activiteit kan uitvoeren. Bij vrij spel.		Er wordt gekeken waar het kind de groep bij kan ondersteunen (vb. afwassen).	Er wordt gekeken waar het kind de groep bij kan ondersteunen (vb. afwassen).
				Groepsactiviteiten hebben keuzeopties.

Ondersteuning in communicatie

Weinig	Minder	Neutraal	Meer	Veel
Spreek duidelijk op het niveau van het kind. Pas je spreesnelheid aan het kind. Help kinderen begrijpen wat je zegt.	Spreek duidelijk en op het niveau van het kind. Pas je spreesnelheid aan het kind. Help kinderen begrijpen wat je zegt.	Spreek duidelijk en op het niveau van het kind. Pas je spreesnelheid aan het kind. Help kinderen begrijpen wat je zegt.	Spreek duidelijk en maak maximaal driewoordzinnen. Spreek op ooghoogte. Spreek je woorden langzaam uit. Help kinderen begrijpen wat je zegt.	Spreek duidelijk en communiceer voornamelijk met één-woordzinnen. Spreek op ooghoogte. Spreek je woorden langzaam uit. Help kinderen begrijpen wat je zegt.
Gebruik gezichtsuitdrukkingen en intonatie om jouw emoties te tonen en woorden te versterken.	Gebruik gezichtsuitdrukkingen en intonatie om jouw emoties te tonen en woorden te versterken.	Gebruik gezichtsuitdrukkingen en intonatie om jouw emoties te tonen en woorden te versterken.	Gebruik gezichtsuitdrukkingen en intonatie om jouw emoties te tonen en woorden te versterken.	Gebruik gezichtsuitdrukkingen en intonatie om jouw emoties te tonen en woorden te versterken.
Stel vragen over persoonlijke informatie (naam/leeftijd), de dagelijkse routine, 'waar' en wie vragen. Vragen kunnen ook buiten het hier en nu.	Gebruik gebaren zoals wijzen, knikken, zwaaien.	Gebruik gebaren zoals wijzen, knikken, zwaaien.	Gebruik simpele gebaren om basiswoorden te verduidelijken.	Gebruik simpele gebaren om basiswoorden te verduidelijken.
Geef tijd om communicatie te verwerken (3-5 seconden).	Stel vragen over persoonlijke informatie (naam/leeftijd), de dagelijkse routine, 'waar' en wie vragen.	Vragen naar basisbehoeften, identificatie van objecten/personen en twee keuzes. Vragen in het hier en nu.	Stel vragen waarbij er twee keuzemogelijkheden zijn of ja-nee vragen. Ondersteun visueel. Vragen in het hier en nu.	Gebruik foto's en directe verwijzers om overgangen, keuzemogelijkheden en verwachtingen te communiceren. Vragen in het hier en nu.
Een opdracht kan bestaan uit 2 stappen.	Geef tijd om communicatie te verwerken (3-5 seconden).	Gebruik bord met het dagprogramma bij het aankondigen van een overgang.	Gebruik pictogrammen om overgangen, keuzemogelijkheden en verwachtingen te communiceren.	Gebruik foto's en directe verwijzers om overgangen, keuzemogelijkheden en verwachtingen te communiceren.

	Een opdracht kan bestaan uit 2 stappen.	Geef tijd om communicatie te verwerken (3-5 seconden)..	Geef tijd om communicatie te verwerken (3-5 seconden).	Geef tijd om communicatie te verwerken (5-10 seconden).
		Een opdracht bestaat uit één stap.	Een opdracht bestaat uit één stap.	Een opdracht bestaat uit één stap.
				Voer de opdracht samen uit.